

Københavns og Vartov Valgmenigheder

Oktober 2014 Nr. 3

Du tog vor skyld og bar vor skam

11. søndag efter trinitatis – Lukas 7,36-50

'Giv mig sindsro til at acceptere de ting jeg ikke kan ændre, mod til at ændre de ting jeg kan, og visdom til at se forskellen.' Engang var det en bøn til Gud: 'Gud, giv mig sindsro ...' og så videre. Men nu er det blevet noget man skal sige til sig selv når man går i kognitiv terapi eller tager et kursus i motivationsledelse. Nu beder man til sig selv: 'Giv mig sindsro til at acceptere de ting jeg ikke kan ændre, mod til at ændre de ting jeg kan, og visdom til at se forskellen.' Bønnen er blevet en art selv-overtalelse.

Det kan naturligvis være udmærket at kunne det alt sammen, gode leveråd. Men hvad når man ikke aner sine levende råd? Hvad gør et menneske når det ikke finder nogen hvile i sit sind, når det ikke har mod til at se dagen i øjnene, når visdom er en utilladelig luksus?

Kvinden hos Lukas kan ikke komme på talefod med sit liv. Hun kan intet gøre for at hele sit splittede liv. Hun lever – som det hedder – 'i synd i den by'. Uanset hvilke forestillinger man gør sig om hendes beskæftigelse, betyder det at hun er udskilt, for synd betyder adskillelse. Ja, adskillel-

sen har sat sig i hende selv så hun ikke ved hvem hun selv er. Midt i det samfund der isolerer hende, er hun kastet tilbage på sit eget liv.

Det kan hun ikke gøre noget ved. Hvad skal hun så gøre? Da hun får at vide hvor Jesus er, 'gik hun derhen med en alabastkrukke fuld af olie, stillede sig grædende bag ham ved hans fødder og begyndte at væde hans fødder med sine tårer og tørrede dem med sit hår, og hun kysede hans fødder og salvede dem med olien.' Hun er 'for meget'. Det er næsten for heftigt, teatralisk, selviscenesættende, og man har ikke behov for at høre det mere end én gang. Men hvis det ikke er lutter smagløshed og skamløst dårlig opførsel, hvad er det så hun gør, kvinden?

De andre evangelister fortæller at hun med sin handling salver Jesus til hans død. Bortset fra at sådan gjorde man åbenbart dengang, betyder det at kvinden lægger sit eget liv over på ham for at han skal tage det med sig i graven i håb om at det kan opstå til nyt liv. Det er den eneste måde hvorpå hun kan have med sig selv at gøre. Hun

gør det fordi hun ikke véd hvad hun ellers skal gøre ved sit liv. Hun er uimodtagelig for alle råd om at hun skal slå sig til tåls med at hun ikke kan ændre noget ved det, og at hun skal lære at acceptere sig selv som den hun er.

Det hun ikke selv kan gøre noget ved, er skammen. Skammen som hun bærer på fordi hun skammer sig, forstærkes nu igen da farisæeren skammer hende ud. Han tænker 'ved sig selv' – altså tilsyneladende omkostningsfrit – at hun er 'en slags kvinde' 'der lever i synd', én der bliver skilt ud fra livet i byen og selv adskiller sig fra dette liv. Hun mener – og man giver hende grund til at mene – ja, hun er sikker på at hun selv er skyld i sin skam.

Skyld og skam. Synd og skam. Det kan man ikke lære at acceptere og med sindsro affinde sig med. Skammen, synden og skylden rører ved det dybeste i et menneske: Det sår tvivl om dets eksistensberettigelse. Hele dets liv drages i tvivl. Et sådant menneske finder ikke noget holdepunkt, og det hjælper slet ikke at det får at vide at det skal tro på sig selv.

Tidligere sang vi til Guds søn: 'du tog vor skyld og bar vor skam' – for at holde os i live ved at dø og opstå for os. Det er skammen som kvinden lægger over på Jesus da hun salver ham til hans død. Det er hendes eneste mulighed for at hendes liv fornyes, sådan 'en slags kvinde' som hun er.

Jeg har hørt sige at kvinder er særligt disponerede for skam. Måske har de en særlig tilbøjelighed til at skyde deres egen livshistorie ind i andres. I mødet med en mand kan en kvinde foregribende flytte ind i hans liv. Hun nærer forventninger som måske ikke kun er vakt af ham, men også af hende selv, og når de så skuffes, er hun skamfuld og alt for rede til at påtage sig skylden for sin skam. Hun tænker måske ved sig selv at hun har været 'for meget'. Og lad mig så bare sige – nu da det kun er noget jeg har

hørt – at jeg også har hørt at det i forhold til børnebørn og svigerbørn navnlig er kvinderne der efter eget udsagn er for meget.

Kvinden i evangeliet er for meget. Byens beboere tåler hende dårligt. Hun er dem ikke værdig. Og hun er så enig! Så det gør hverken fra eller til at hun, 'en slags kvinde', laver skandale dér ved middagen i farisæerens hus og hælder hele sin skam ud over Jesus.

En kvinde havde været sin mand utro. Ingen af dem ønskede den skilsmisse der truede. De gik til præsten. Manden sagde: 'Jeg kan godt tilgive dig din skyld. Men hvad skal jeg gøre ved din skam?'

Nej, vi kan ikke tilgive andre deres skam. Man kan heller ikke tilgive sig selv den. Man kan ikke selv komme ud af den. Man kan ikke ændre den. Derfor kan man ikke møde den med sindsro.

Der må ske noget, og det sker måske. Noget må indtræffe hvis et menneske skal befries for sin skam. Men det indtræffer ikke, og så er det kun tiden der kan fortynde skammen, men ikke skylle den bort.

Skammen, skylden, synden – det er ord for alt det vi ikke kan gøre noget ved, hvor megen visdom vi end mener os i besiddelse af. Sådan 'en slags menneske' er alle og enhver. Det kan ingen sindsro borttage. Vi kan så – som man siger – lære at leve med det. Men hvad bliver det andet end et liv i stille opgivelse eller vildt oprør?

Måske indtræffer der små befrielser, små tilgivelser. 'Det skal du ikke tænke på'. Men den store befrielse, den store tilgivelse, kan vi kun bede om: Må det ske. Kvindens handling er en bøn om den tilgivelse som kan befri hende fra synden og skylden – og som kan befri hende fra den skam der er ved at åbne et svælg under hendes eksistensberettigelse.

Under altergangen skal vi synge Grundtvigs salme om denne kvinde som 'skamfuld', rødmende af skam, sniger sig

hen til Jesus og beder om at få livet tilbage. For hun véd at der kun er én ting at gøre ved dét som hun ikke kan gøre noget ved: at bede om kærlighed. Det er kun kærligheden der kan skylle skammen bort.

'Den, der kun får lidt tilgivet, elsker kun lidt.' Det kan vi jo så måle vores kærlighed på. Hvor meget vi mener der måtte være at tilgive. Jeg har også hørt sige, og det var så 'en slags' mand: 'Jeg vil ikke have skyld for noget jeg ikke kan gøre noget ved.' Nej, vel!? 'Den, der kun får lidt tilgivet, elsker kun lidt.' Hvad så med den der ikke mener der er nogen skyld at tilgive? Hvor meget mon han elsker?

Nu kommer det jo slet ikke an på om man er mand eller kvinde eller noget helt tredje. Hvad er vi for en slags mennesker? Vi er mennesker der er bundet til det vi ikke kan gøre noget ved: skam, skyld, synd – svigt, tab, død. Det kan ingen visdom, ingen terapier, ingen kurser lære os at acceptere uden at vi mister vores menneskelighed.

Mange står klar til at sige: 'Du har ikke noget at skamme dig over.' Men hvis man skal befries for sin skam, er det kun den man elsker, der kan sige: 'Du har ikke no-

get at skamme dig over.' Og nu har kvinden i evangeliet kun én der lader sig elske af hende.

Han siger så, ikke alene til hende, men til ethvert menneske: 'Den, der kun får lidt tilgivet, elsker kun lidt.' Hvor meget skyld har vi at bede om tilgivelse for? Hvor meget skam har vi at håbe på kærlighed for?

Vi kan ikke slå os til tåls med skylden og skammen uden at fjerne os fra de andre. Vi må gøre noget andet: bede om syndernes forladelse som alene kan begrave al skyld og skam. Syndernes forladelse er tilgivelsen som bærer skylden bort. Syndernes forladelse er kærligheden som fjerner skammen.

'Den, der kun får lidt tilgivet, elsker kun lidt.' Den der får meget tilgivet, elsker meget. Nu véd vi hvad vi har at gøre.

Vi sniger os til nådens bord, men vi går oprejst derfra.

Niels Grønkjær

Salmer:

754, 435, 397 – 694, 151, 396

Studiekreds om Løgstrup og Koch

I efterårets studiekreds læser vi en brevveksling mellem teologerne K.E. Løgstrup og Hal Koch. Deres venskab bliver hårdt prøvet under besættelsen hvor stærke uenigheder viser sig. De får vanskeligt ved at adskille det personlige og det saglige.

Brevvekslingen blev i 1992 udgivet af Henrik Nissen på Gyldendal under titlen *Kære Hal. Kære Koste*, men vi læser i den udvidede udgave fra 2010 på forlaget Klim: K.E. Løgstrup og Hal Koch, *Venskab og strid* (Løgstrup Biblioteket). Bogen kan købes for kr. 150 ved henvendelse til Niels Grønkjær.

Til første gang læser vi brevene 11-19 (1-9 i den tidligere udgave).

Vi mødes følgende *tirsdage kl. 16.30* i præsteboligen i Vartov:

21/10, 4/11, 11/11, 18/11, 25/11. Man behøver ikke tilmelde sig.

Niels Grønkjær

Globalisering

Vil globaliseringen gøre det muligt for udviklingslande som Kina at indhente den rige verden? Målt med historiens alen er der en kort, men yderst vanskelig vej tilbage, og den går i vores fodspor. Mønstret er foreløbig klart: I 2007-12 var den årlige vækst i Asiens udviklingslande 7.9%, i de rige lande var den 0.5%. Kina ligner en fremtidig vinder, Europa gør det ikke, USA taber relativt, men er fortsat global trendsætter med et stærkt militær.

Den globale udvikling sker hurtigere end før i historien – med eksponentiel hast forandres vore livs- og arbejdsvilkår. Danmark bør fortsat opkvalificere uddannelser og arbejdsmarked til den globale konkurrence. Vi bør ikke gøre vor sammenlappede omfordelingsstruktur (1960'ernes velfærdsstat) til en hellig ko, men i stedet tilpasse vore centrale værdier – tillid, sammenhold og tolerance - til fremtidens vilkår.

Arbejdets forandring

Teknologiske opfindelser og globalisering driver gensidigt hinanden fremad i et hæslende tempo. Den digitale revolution (at alt formidles i form af data) er kun lige begyndt, men har allerede integreret en dominerende del af verdens vareproduktion, og i stigende grad også serviceydelser. Den moderne fabrik er spredt over hele kloden. De dele, der har stor værditilvækst (forskning & udvikling samt markedsføring), er fortsat i den rige verden, og vareproduktionen er i høj grad i lavtlønslande. Californiens produktion er *Made in China*.

Miljøproblemer, skabt af industrialiseringen, bliver muligvis løst af industrialiseringen ved indførelse af smart, ren teknologi.

Teknologien bliver hele tiden bedre, billigere og hurtigere. Automatisering vil i et øget tempo erstatte jobs. Ikke kun ufaglærte arbejdere, men også mange kontorfolk og akademikere vil blive arbejdsløse over

hele verden. Både private og offentlige jobs er under pres.

Op gennem historien har ny teknologi overflødiggjort arbejdskraft, men nye muligheder på andre områder har hidtil altid mere end kompenseret for det tabte arbejde. Den samlede beskæftigelse er vokset. I dag er der ikke nye velbetalte jobmuligheder i stort omfang i sigte.

Økonomiens forandring

Verdens produktion er vokset kraftigt. Den vil fortsat vokse, og kvaliteten vil fortsat forbedres. Den økonomiske vækst har forbedret levefoden i de fleste lande. Hundreder af millioner, mest asiater, er rykket op i middelklassen. Fattigdom, også i Afrika, er blevet væsentligt reduceret, selvom én ud af verdens 7 milliarder fortsat lever i ekstrem fattigdom (under 1.25 dollar om dagen).

Under amerikansk ledelse blev et frihandelssystem skabt efter 1945, som bl.a. gjorde det muligt for multinationale selskaber, hvoraf mange var amerikanske, europæiske eller japanske, at producere og handle globalt. Containersejls (1970'erne) samt internettet (1990'erne) og digitalisering har gjort det muligt at organisere den globale produktion i højproduktive internationale forsyningskæder. Apple har eksempelvis investeret hundreder af millioner dollar i at gøre kinesiske fabrikker i stand til at producere billige iPhones.

Globaliseringen har forøget forbrugeres levestandard ved at gøre varer og serviceydelser væsentligt billigere. Det er dog kun en ringe trøst for de millioner af arbejdere, hvis relativt velbetalte fabriks- eller kontorjobs er forsvundet på grund af automatisering eller 'outsourcing'.

Globaliseringen har gjort erhvervslivet rigere og øget dets politiske indflydelse. Når store penge og politisk magt bliver for

sammenspist, så er monolet en fare og demokratiet en farce.

Demografi og stater

Nationalstaten er muligvis en social konstruktion, et forestillet fælleskab, men national identitet er en magtfuld realitet, for hvilken mænd og kvinder i århundreder er gået i krig og har ofret livet. Nationalstaten tilbyder sine borgere beskyttelse, og i mange lande drømmer og kæmper etniske og religiøse mindretal for at få deres egen stat.

De fleste lande har autoritært styre, ofte forbundet med korrupsion og krænkelser af menneskerettigheder. Nationalstaten er imidlertid den eneste organisation i samfundsmålestok, som kan regeres demokratisk, altså hvor regeringen i praksis kan afsættes af folket. God regeringsførelse forudsætter en fri presse og en retsstat, baseret, ikke på den stærkes ret, men på loven.

Grænser er i stigende grad gennemhullet. På den ene side mister nationalstaten magt til globale kræfter. På den anden side har staten øget sin andel af det voksende nationalprodukt. Stater er magtfulde, hvis de er regeret effektivt. Regeringer i samarbejde med andre regeringer udgør tilsammen den eneste magt, der er stærk nok til at opveje multinationale selskaber, international terrorisme og organiseret kriminalitet og til at sikre frihandel og miljøbeskyttelse.

For at få succes i den globale verden skal den traditionelle nationalstat inødegå to udfordringer:

For det første er den globale konkurrence benhård. De fleste nationalstater prøver at omdanne sig til konkurrencestater, dvs. at de organiserer samfundet for at klare sig godt i den globale konkurrence. Efterkrigstidens Japan og nutidens Kina er eksempler på konkurrencestater.

For det andet gør fortsat indvandring de fleste rige lande mere multikulturelle. Det er en folkelig udfordring i mange lande (også Danmark) både at udvikle den traditionelle

nationalisme (à la Dansk Folkeparti) til inkluderende national identitet og samtidig at udvikle separatistiske minoriteter (islamske fundamentalister) til inkluderende minoriteter. Både flertallet og mindretallene bør gensidigt anerkende hinandens kultur. Sammenhold inden for grupperne bør derfor suppleres med brobygning imellem grupperne. Problematikken er et oplagt skolefag!

Staten bør uden angst for konflikt sikre at lovgivning overholdes (indvandrerkvinders rettigheder), men naturligvis ikke kræve assimilation i øvrigt (af religion og kultur). Integration (uddannelse og job) bør derimod have høj prioritet, ellers undergraves solidariteten i samfundet, og kriminaliteten vokser. Uden integration vil nationalstaten bryde sammen. Det vil i Europa ske, længe før flertallet eventuelt bliver mindretal.

Demokrati

Globalisering har indflydelse på meget, men det er i sidste ende mennesker, ikke den teknologiske udvikling, der bestemmer fremtiden.

I det enkelte land er der behov for at udvikle en ny social kontrakt, som definerer borgernes rettigheder og pligter. Den skal også forholde sig til de globale realiteter omkring mindre arbejde, mere ulighed og flere minoriteter.

Globalisering har gjort regeringer, multinationale selskaber og andre magthavere stærkere, men det enkelte menneske og grupper, der har et fælles mål, er også blevet stærkere. Hver enkelt har adgang til al verdens viden og kan, uanset eventuel regeringscensur, kommunikere med hele verden ved hjælp af en mobiltelefon.

Demokrati, frihed og menneskerettigheder hænger sammen som ærtehalv. Den verdensomspændende konflikt mellem autoritære kræfter og demokrati udkæmpes på globaliseringens vilkår, og forhåbentligt med en fri presse og et oplyst folk som aktive deltagere.

Kultur og religion

Vi lever både i moderniteten og i traditionen. Hvordan vi integrerer virkeligheden med livets mening, er forskelligt fra kultur til kultur og fra menneske til menneske.

Vi lever desuden både i den fysiske virkelighed og i den virtuelle verden i kraft af de elektroniske spor, som vore aktiviteter efterlader. Big Brother ved mere om os end vi selv ved. End ikke ved død slettes i øvrigt ens profil på Facebook.

Teknologiens evne til at løse komplekse opgaver vokser hurtigt. I 1996 slog IBM's Deep Blue verdensmesteren i skak, Garry Kasparov. Siden da er computeren bedre til skak end mennesket.

Det forventes at kunstig computer-intelligens kommer til at overstige menneskets intellektuelle kapacitet. Vi kan per definition ikke fatte konsekvenserne af en sådan situation.

Det ufattelige er beslægtet med religion. At forstå Gud er per definition udenfor vor fatteevne. Guds rige er alle ting og omfatter derfor også det, vi ikke kan fatte: skabelsen og væren, tidens evighed og afstandens uendelighed.

Mennesket har før forsøgt at gøre sig til Gud. Det skete dengang, de byggede Babelstårnet. Mon dog ikke Guds uendelighed også denne gang forbliver skjult bag forhængen?

Anders Uhrskov

De danske og de tyske i Sønderjylland

Ved menighedsrådet *mandag den 27. oktober kl. 19.30* taler *Hans Boll-Johansen* om *Den dobbelte sandhed. Dansk og tysk i Sønderjylland 1864-1955*. Sønderjylland var i hundrede år præget af konflikt mellem etniske modsætninger: dansk versus tysk. I dag er modsætningerne stort set glemt. Engang sang man: 'For de gamle som faldt, er der ny overalt'. Hvis man i dag spørger de unge på det danske og det tyske gymnasium i Aabenraa, er de tider helt forbi. Ingen af dem melder sig under fanerne. Hvordan var det muligt at få så skarpe modsætninger harmoniseret på så kort tid? Kan andre etniske grupper lære af det forløb?

Reformationstale i Vartov ved Per Øhrgaard

I en årrække holdt Grundtvig reformationstaler i Vartov til Martin Luthers minde. Den tradition er nu genoptaget mens vi tæller ned til reformationsjubilæet den 31. oktober 2017 hvor det vil være 500 år siden Luther slog sine teser op på døren til Slotskirken i Wittenberg.

Fredag den 31. oktober kl. 15 holder professor dr.phil. Per Øhrgaard en reformationstale som på baggrund af Grundtvigs tale fra 1864 vil dreje sig om vores nutidige forvaltning af sprog, frihed, oplysning. Forinden genopføres Grundtvigs tale af Rasmus Jensen, og Cæcilie Grønkjær Tagmose runder af med at spille mazurkaer af Chopin og Scriabin. Der er fri adgang til arrangementet som finder sted i *Vartovs Store Sal* og slutter kl. 16.15.

Adventsmøde

Mandag den 1. december holdes adventsmøde i Vartov. Vi begynder i kirken kl. 17 med musik ved violinist Elisabeth Zeuthen Schneider og organist Inge Bønnerup. Derefter er der samvær i menighedssalen hvor Ida Jessen læser op. Der vil være en forfriskning og noget mad. Mødet slutter kl. 19.30.

Adventssammenkomst for børn

Efter gudstjenesten *den 7. december* i Vartov Kirke er der adventssammenkomst i menighedssalen og præsteboligen for børn, deres forældre og bedsteforældre. Vi spiser boller og æbleskiver, tænder de to første lys i adventskransen, laver juledekorationer, synger julesalmer og hører juleevangeliet. Giv gerne et vink hvis I agter at deltage.

*Signe Rørdam Thomsen,
Mette Vestergaard og Niels Grønkjær*

Julekoncerter i Vartov Kirke

Igen i år afholder Københavns Højskoleforenings kor julekoncert i Vartov Kirke, denne gang sammen med koret Ørevox. Det finder sted *lørdag den 20. december kl. 15.*

I regi af Wonderful Copenhagen giver studerende fra musikkonservatoriet tre koncerter: *onsdagene 3., 10. og 17. december*, alle dage kl. 17-18.

Adresser

Præst: Niels Grønkjær, Løngangstræde 24, 2., 1468 København K, tlf. 33 13 30 31
e-mail: ng@kvvv.dk - hjemmeside: www.kvvv.dk

Københavns Valgmenighed

Formand:

Jens Hestbech
Gl. Kongevej 19, 3. th., 1610 København V
Tlf. 33 24 85 97/31 90 75 97

Forretningsfører:

Per Lund-Hansen
Jonstrupvangvej 8, 3500 Værløse
Tlf. 44 47 47 27/20 68 47 27
Bank: 0255 9 02 83 90

Kirketjener:

Rasmus Jensen
Amager Boulevard 101, 03-54
2300 København S. Tlf. 22 40 19 37

Organist:

Tom Ernst
Esplanaden 5B, st.tv., 1263 København K
Tlf. 33 12 69 52

Vartov Valgmenighed

Formand:

Vibeke Hein
Kongevejen 467 B, 2840 Holte
Tlf. 30 62 67 22

Forretningsfører:

Kurt Gottfredsen
Opnæsgård 57, 1. th., 2970 Hørsholm
Tlf. 31 95 63 72
Bank: 6194 - 4170277452

Kirketjener:

Søren Frank Jensen
Hiort Lorenzens Gade 21, 1. tv., 2200 København N
Tlf. 22 89 62 92

Organist:

Inge Bønnerup
Peter Bangs Vej 153, 1. tv., 2000 Frederiksberg
Tlf. 33 32 68 90

For børnepasning under gudstjenester: Kontakt Signe Rørdam Thomsen:
roerdam@hotmail.com

Valgmenighedernes hjemmeside er www.kvvv.dk

Bladets redaktion: Niels Grønkjær (ansv.havende), Lilly Wiberg, Søren Anker-Møller
Forsidevignet: Peter Hentze

Afsender:

Københavns og Vartov
Valgmenigheder
Løngangstræde 24, 2.
1468 København K

Gudstjenester i Vartov Kirke og Immanuelskirken*

12. oktober (17. søndag efter trinitatis)

Immanuelskirkenkl. 10
Korsang

19. oktober (18. søndag efter trinitatis)

Vartov Kirkekl. 10

26. oktober (19. søndag efter trinitatis)

Immanuelskirkenkl. 10
Korsang
Vartov Kirkekl. 16
Sommertid slutter

2. november (allehelgen)

Vartov Kirkekl. 10

9. november (21. søndag efter trinitatis)

Immanuelskirkenkl. 10
Korsang

16. november (22. søndag efter trinitatis)

Vartov Kirkekl. 10

23. november (sidste søndag i kirkeåret)

Vartov Kirkekl. 10
Ingrid Ank
Immanuelskirkenkl. 16
Ingrid Ank

30. november (advent)

Immanuelskirkenkl. 10

7. december (2. søndag i advent)

Vartov Kirkekl. 10

14. december (3. søndag i advent)

Immanuelskirkenkl. 10
Korsang

21. december (4. søndag i advent)

Vartov Kirkekl. 10
Peter Neergaard Jessen

24. december (juleaften)

Immanuelskirkenkl. 13.30
Vartov Kirkekl. 15

25. december (juledag)

Vartov Kirkekl. 10

26. december (anden juledag)

Immanuelskirkenkl. 10

28. december (julesøndag)

Ingen gudstjeneste

KALENDER

Mandag den 27. oktober kl. 19.30:

Hans Boll-Johansen:
Den dobbelte sandhed. Dansk og tysk i
Sønderjylland 1864-1955

Fredag den 31. oktober kl. 15

i Vartovs Store Sal:
Reformationstale ved Per Øhrgaard

Mandag den 1. december kl. 17:

Adventsmøde i Vartov

Søndag den 7. december:

Adventssammenkomst for børn

*Immanuelskirken ligger på Forhåbningsholms Allé 20, Frederiksberg.